

ISTARSKA
REGIONE
ŽUPANIJA ISTRIANA

Institut za poljoprivredu i
turizam

Institute of Agriculture and
Tourism

RADIONICA „ODRŽIVI TURIZAM I PRIMJERI DOBRE PRAKSE”

**ODRŽIVI TURIZAM
(Što je održivi turizam?
Kako razvijati održivi
turizam?)**

Tina Šugar, Institut za poljoprivredu i turizam, tina@iptpo.hr, 052/408-308

Poreč, 20. svibnja 2021.

Uvod

- Istra je jedna od najpoznatijih i najposjećenijih turističkih destinacija u Republici Hrvatskoj koja u 2019. godini postiže najveći broj dolazaka i noćenja turista.
- Zbog sve većeg pritiska turizma na destinaciju i stalnog porasta broja dolazaka i noćenja turista u Istarskoj županiji potreban je razvoj održivog turizma odnosno očuvanje prirodnih resursa u destinaciji, promicanje održive gospodarske aktivnosti i očuvanje kulturne baštine.
- Uslijed pojave pandemije COVID-19 turizam postaje jedan od najpogođenijih sektora sa neizvjesnim posljedicama ikad zabilježenim u povijesti turizma.
- Iz navedenog razloga, još je veća potreba za razvoj održivog turizma.
- Postoji potreba za edukacijom o održivom turizmu kao o relativno „novom“ konceptu
- Često se nameće pitanje od strane različitih dionika „Što je održivi turizam?“ te „Kako razvijati održivi turizam?“

Što je održivi turizam?

Održivi turizam je „turizam koji u potpunosti uzima u obzir trenutne i buduće gospodarske, društvene i okolišne učinke, brine se o potrebama posjetitelja, sektora, okoliša i destinacije“ (Izvor: <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>)

Ciljevi održivog turizma:

1. „Optimalno iskoristiti okolišne resurse koji su ključni element turističkog razvoja, zadržavajući bitne ekološke procese i pomažući u zaštiti prirodne baštine i bioraznolikosti.
2. Poštivati društveno-kulturnu autentičnost destinacije, očuvati njihovo izgrađeno i živo kulturno nasljeđe i tradicijske vrijednosti, te doprinositi međukulturalnom razumijevanju i toleranciji.
3. Osigurati da su gospodarske aktivnosti održive i dugoročne, te da donose društvenu i gospodarsku korist svim dionicima uz pravičnu raspodjelu, između ostaloga stabilnost zaposlenja, mogućnosti zarade društvenih usluga zajednici, pomažući uklanjanju siromaštva.“ (Izvor: <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>)

Što je održivi turizam?

Za postizanje ciljeva održivog turizma potrebna je komunikacija i suradnja svih dionika i donositelja odluka u turizmu.

Prema definiciji UNWTO-a naglašava se važnost sudjelovanja u procesu održivog razvoja turizma:

“Održivi razvoj turizma zahtjeva sudjelovanje svih relevantnih dionika, kao i snažno političko vodstvo kako bi se osiguralo sveobuhvatno sudjelovanje i postizanje konsenzusa. Postizanje održivog razvoja turizma kontinuirani je proces i zahtijeva stalno praćenje utjecaja, uvođenje potrebnih preventivnih i/ili korektivnih mjera kad god je to potrebno.”

Izvor: <https://www.unwto.org/sustainable-development>

Što je održivi turizam?

Razvoj i provedbu politika održivog turizma trebalo bi temeljiti na pojedinim načelima i principima, a to su:

- Holistički pristup
- Angažman različitih dionika u turizmu (svi dionici u turizmu morali bi imati utjecaj na njegov razvoj i upravljanje)
- Dugoročno planiranje
- Rješavanje globalnih i lokalnih utjecaja
- Promicanje održive potrošnje
- Izjednačavanje održivosti i kvalitete

Izvor: UNWTO, UNEP & WTO (2005). Making Tourism More sustainable A Guide for Policy Makers, str. 15-16, <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf>

Kako razvijati održivi turizam?

- ✓ Načela održivog turizma primjenjiva su na svaku vrstu turizma i svaka destinacija, bez obzira na svoje karakteristike (primjerice destinacija koja razvija ljetni ili zimski turizam, masovni ili ruralni turizam i sl.) može težiti razvijanju turizma na temelju održivih vrijednosti, postižući pritom ravnotežu između ekološke, ekonomске i sociokultурne održivosti (Citirano prema UNWTO, World Tourism Organization. Sustainable development, <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>)
- ✓ Kako bi destinacija mogla uspješno razvijati održivi turizam važna je uključenost svih dionika turizma u njegovu implementaciju (Butler, 1999), odnosno, obostrana komunikacija i suradnja svih dionika u destinaciji preduvjet je za kvalitetno upravljanje održivom turističkom destinacijom (Krce Miočić i sur., 2016).
- ✓ Nedostatak znanja o konceptu održivosti javlja se kao jedan od većih problema prilikom učinkovitog razvoja održivog turizma (Godfrey, 1998; Ruhanen, 2013)

Kako razvijati održivi turizam?

- ✓ Jedna od prepreka održivom razvoju u destinaciji je nepostojanje i/ili neprovedba strateškog plana razvoja turizma na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.
- ✓ Kako bi provedba održivog razvoja turizma bila moguća u turističkim destinacijama Republike Hrvatske mora postojati strateško planiranje razvoja, sustav za mjerjenje i praćenje razvoja te sudjelovanje svih dionika u upravljanju destinacijom, kao i uključenost lokalnog stanovništva, proaktivna lokalna uprava i educiranost dionika o načelima održivog razvoja.
- ✓ Razina uspješnosti implementacije održive politike ovisi o educiranosti i osviještenosti dionika i njihovog aktivnog uključivanja, snažno vodstvo važno je kao i integracija načela održivog razvoja na svim razinama politike i vladinih tijela (Dodds, 2007)
- ✓ Postoji problem nedostatka statističkog praćenja određenih procesa na prostornoj razini općina i gradova, ali i potreba praćenja temeljnih indikatora održivog turizma koji će se koristiti prilikom izrade strateških dokumenata općina i gradova te planiranja općenitog razvoja i razvoja turizma u Istarskoj županiji (Vojnović, 2014)

Kako razvijati održivi turizam?

Održivi razvoj podrazumijeva proces postizanja ravnoteže između gospodarskih, socijalnih i okolišnih zahtjeva, kako bi se dugoročno osigurao razvoj bez ugrožavanja budućnosti „dolazećih naraštaja trošenjem neobnovljivih izvora i dugoročnim devastiranjem i zagađivanjem okoliša“ (Pavić-Rogošić, L., 2010.).

Globalno prihvaćeni principi održivog razvoja mogu se sažeto definirati kao što slijedi:

- ✓ Integriranje pitanja okoliša u razvojne politike,
- ✓ Internalizacija troškova vezanih za okoliš (tj. prevodenje eksternih troškova degradacije okoliša u interne troškove zagađivača/korisnika) kroz provođenje principa zagađivač/korisnik plaća,
- ✓ Sudjelovanje svih društvenih dionika u donošenju odluka kroz procese savjetovanja i dijaloga te stvaranje partnerstva,
- ✓ Pristup informacijama i pravosuđu,
- ✓ Generacijska i međugeneracijska jednakost (uključujući i rodnu ravnopravnost) i solidarnost,
- ✓ Princip supsidijarnosti (hijerarhije odnosno međuzavisnosti) između lokalne i globalne razine i
- ✓ Pristup uslugama i finansijskim resursima koji su neophodni za zadovoljavanje osnovnih potreba (Pavić-Rogošić, L., 2010.).

UN – Agenda za održivi razvoj do 2030.

- ✓ Generalna skupština Ujedinjenih naroda, 25. rujna 2015. godine, odobrila je Agendu za održivi razvoj do 2030. godine u okviru koje su sve države članice UN-a usvojile 17 ciljeva održivog razvoja (SDGs) i 169 podciljeva (<https://sustainabledevelopment.un.org/>). Agenda pruža, za sve zemlje članice UN-a koje su usvojile ciljeve, zajednički plan s ciljem očuvanja mira i prosperiteta za ljude i planet, u sadašnjosti i u budućnosti (UN, 2015)

Ciljevi održivog razvoja su sljedeći:

- Iskorijeniti siromaštvo
- Iskorijeniti glad
- Zdravlje i dobrobit
- Kvalitetno obrazovanje
- Rodna ravnopravnost
- Pitka voda i higijenski uvjeti
- Pristupačna i čista energija
- Dostojanstven rad i gospodarski rast
- Industrija, inovacije i infrastruktura
- Smanjenje nejednakosti
- Održivi gradovi i održive zajednice
- Odgovorna potrošnja i proizvodnja
- Odgovor na klimatske promjene
- Život ispod vode
- Život na kopnu
- Mir i pravda / snažne institucije
- Partnerstvo za ciljeve

STUDIJA ODRŽIVI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI - ANALIZA STANJA I PERCEPCIJA DIONIKA

The cover page features a white background with a large red rectangular graphic element at the top left. At the bottom left, there is a green rectangular box containing the title text. The right side contains logos and text for the Institute of Agriculture and Tourism, the County of Istria, and the project's authorship and date.

Institut za poljoprivredu i turizam
Institute of Agriculture and Tourism

ISTARSKA ŽUPANIJA
ISTRIANA

ODRŽIVI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI
- ANALIZA STANJA I PERCEPCIJA DIONIKA

Narukitelj:
Upravni odjel za turizam
Istarske županije

Koordinatorica projekta:
dr. sc. Kristina Bršić

Autorice:
dr. sc. Kristina Bršić
Tina Sugar, mag. ing. agr.
Katarina Lovrečić, mag. oec.
Joelle Žrvočić, mag. oec.

Poreč, rujan 2020. godine

Dostupno na:

<https://www.istra-istria.hr/hr/ustrojstvo/zupanijski-ustroj/upravna-tijela/upravni-odjel-za-turizam/programi-i-projekti/strateski-projekti-u-turizmu/odrzivi-turizam/> Poreč, 20. svibnja 2021.

STUDIJA ODRŽIVI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI - ANALIZA STANJA I PERCEPCIJA DIONIKA

- Cilj je Studije o održivom turizmu u Istarskoj županiji istražiti percepciju i mišljenje dionika odgovornih za poticanje održivog razvoja turizma, a napose utvrditi analizu trenutnog stanja i dati preporuke za budući razvoj turizma na temelju pristupa odozdo prema gore (bottom up pristup).
- Zadatak istraživanja jest utvrditi osnovne nedostatke i ograničenja te predložiti smjernice za buduće aktivnosti.
- Cilj je istraživanja utvrditi razinu uključenosti dionika te suradnju radi planiranja održivog razvoja turizma županije.
- Ispitivanjem percepcije i mišljenja dionika (gradovi i općine, TZ-i, turističke tvrtke) utvrdit će se polazište za kreiranje budućih aktivnosti u smjeru poticanja održivog razvoja turizma u Županiji.

Izvor: Studija Održivi turizam u Istarskoj županiji – analiza stanja i percepcija dionika

Poreč, 20. svibnja 2021.

Rezultati - Mišljenje i percepcija turista i posjetitelja o održivom razvoju turizma

Metodologija istraživanja:

- ✓ U izradi studije korišteni su podaci istraživanja provedenog od strane Instituta za poljoprivredu i turizam u 2017., 2018. i 2019. godini s turistima i posjetiteljima na području grada Poreča, Novigrada i Labina (u naselju Rabac).
- ✓ Anketa je kreirana prema ETIS (European Tourism Indicators System) upitniku za posjetitelje uz dodatna pitanja vezana uz zadovoljstvo turista prema određenim aspektima odredišta.
- ✓ Ukupno je 2019. prikupljeno 910 upitnika, i to: u Poreču 302, u Novigradu 304 i u Rapcu 304

Rezultati - Mišljenje i percepcija turista i posjetitelja o održivom razvoju turizma

Socio-demografska obilježja:

- ✓ Većina ispitanika bile su žene (60,27 %)
- ✓ Prema starosnoj kategoriji najviše ispitanika spada u dobnu kategoriju od 35-54 godine starosti (48,9 %)
- ✓ Većina ispitanika posjetila je odredište s obitelji (54,48 %) ili s partnerom (35,36 %)
- ✓ Većina ispitanika su bili turisti (77,13 %) koji su noćili pretežito u privatnom smještaju (56,29 %) ili u hotelu (24,91 %)

Države iz koje ispitanici dolaze:

- ✓ Njemačka (24,07 %)
- ✓ Italija (17,47 %)
- ✓ Slovenija (15,16 %)
- ✓ Austrija (12,31 %)
- ✓ Hrvatska (11,76 %)
- ✓ Ostale zemlje (19,24%)

Rezultati - Mišljenje i percepcija turista i posjetitelja o održivom razvoju turizma

- ✓ Većina ispitanika je već ranije posjetila odredište (48,56 %) i to u posljednjih 5 godina u prosjeku 6 puta
- ✓ Prosječan broj noći koji su proveli u odredištu iznosi 9,8 (mod=7; median=7)
- ✓ Većina ispitanika je doputovala u odredište automobilom (85,04 %), a u odredištu ne namjerava koristiti prijevozno sredstvo (62,35%) ili namjeravaju koristiti automobil (56,75%)

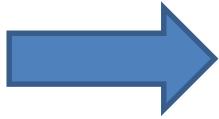
Dnevna potrošnja po osobi u odredištu je većinom od 51-100 € (35,38 %) ili 101-200 € (29,81 %)

Glavna svrha posjeta odredištu je odmor, slobodno vrijeme i rekreacija (96,24 %), a glavna obilježja zbog kojih su turisti izabrali posjetiti odredište su plaža (73,33 %), čistoća mora (62,78 %) te priroda i krajolik (54,22 %)
(*mogućnost odabira više odgovora)

Rezultati - Mišljenje i percepcija turista i posjetitelja o održivom razvoju turizma

- ✓ Većina ispitanika (83,58 %) općenito je zadovoljna i / ili u potpunosti zadovoljna turističkom ponudom odredišta.

Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti u odredištu?

2017. – 76,77 % ispitanika smatra da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti (N = 1485)

2018. – 78,47 % ispitanika smatra da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti (N = 813)

2019. – 74 % ispitanika smatra da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti (N = 823)

Rezultati - Percepcija predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica Istarske županije o održivom razvoju turizma

Glavni cilj istražiti percepciju, mišljenje i očekivanja glavnih dionika i donositelja odluka (predstavnici gradova i općina, turističkih zajednica i privatnih turističkih tvrtki) za poticanje održivog razvoja turizma na području Istarske županije

Ostali ciljevi:

- prijedlog mjera budućeg održivog razvoja turizma na temelju provedenog istraživanja
- utvrditi glavne prednosti i nedostatke za održivi razvoj turizma u županiji
- Studija kao informativna podloga u svrhu kreiranja novih strategija na razini županije radi učinkovitijeg održivog razvoja turizma.

Rezultati - Percepcija predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica Istarske županije o održivom razvoju turizma

Metodologija istraživanja:

Za potrebe istraživanja kreirana su dva različita upitnika, korištena su pitanja iz ETIS-a 2016. "Sample Enterprise Survey" i "Sample Destination Management Survey" te dodatna pitanja

Anketa je poslana mailom svim predstavnicima općina, gradova, turističkih zajednica i turističkih kompanija na području Istarske županije dana 21. i 22. travnja 2020. godine

Ukupno je prikupljano:

- ✓ 10 anketa predstavnika gradova (od ukupno 10)
- ✓ 19 anketa predstavnika općina (od ukupno 31)
- ✓ 28 anketa predstavnika turističkih zajednica (od ukupno 31)
- ✓ 4 ankete predstavnika turističkih kompanija (od ukupno 5)

Valja napomenuti da su pojedine općine i turističke zajednice zbog zajedničke suradnje ispunile samo jednu anketu za određeno područje.

Rezultati - Percepcija predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica Istarske županije o održivom razvoju turizma

Ocijenite u kojoj ste mjeri upoznati s konceptom održivog razvoja turizma?	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće nisam upoznat/a	1,69	1
nisam upoznat/a	1,69	1
donekle sam upoznat/a	22,03	13
upoznat/a sam	49,15	29
u potpunosti sam upoznat/a	25,42	15

- ✓ Većina ispitanika je upoznata s konceptom održivog razvoja turizma (49,15 %), u potpunosti upoznata (25,42 %) ili donekle upoznata (22,03 %)

Mislite li da se dovoljno ulaže u inicijative održivosti u vašoj destinaciji?	Udio (%)	Broj (n=59)
da	44,07	26
ne	55,93	33

- ✓ Većina ispitanika smatra da se dovoljno ne ulaže u inicijative održivosti u destinaciji (55,93 %)

Rezultati - Percepcija predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica Istarske županije o održivom razvoju turizma

Razina slaganja s tvrdnjom: „Lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma.“	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	0	0
donekle se slažem	8,47	5
slažem se	16,95	10
u potpunosti se slažem	74,58	44

✓ Većina ispitanika (74,58 %) u potpunosti se slaže da lokalno stanovništvo treba biti uključeno u planiranje održivog razvoja turizma

✓ Većina ispitanika slaže se s tvrdnjom da u destinaciji se aktivno promiče održivi razvoj turizma (50,85 %)

Ocijenite u kojoj mjeri se slažete s navedenom tvrdnjom: „U našoj destinaciji aktivno se promiče održivi razvoj turizma.“	Udio (%)	Broj (n=59)
uopće se ne slažem	0	0
ne slažem se	3,39	2
donekle se slažem	35,59	21
slažem se	50,85	30
u potpunosti se slažem	10,17	6

Rezultati - Percepcija predstavnika gradova, općina i turističkih zajednica Istarske županije o održivom razvoju turizma

Elementi za učinkoviti održivi razvoj turizma.	Prosječna ocjena	SD
Sudjelovanje i suradnja svih sudionika u turizmu u kreiranju strategija za održivi razvoj turizma.	4,63	0,55
Uzimanje u obzir dugoročne perspektive održivog razvoja turizma.	4,54	0,60
Financijska podrška za održivi razvoj turizma.	4,54	0,70
Obrazovanje i edukacija o održivom razvoju turizma.	4,49	0,73
Izrada lokalne strategije za održivi razvoj turizma.	4,46	0,65
Podrška inovacijama.	4,42	0,62
Definiranje odgovornosti za koordinaciju lokalnih aktivnosti usmjerenih na održivost.	4,39	0,72
Primjena odgovarajućih instrumenata održivosti.	4,39	0,64
Jačanje individualne motivacije i kulture orientirane na održivost.	4,37	0,72
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na regionalnoj razini.	4,37	0,76
Suradnja i komunikacija s donositeljima odluka na nacionalnoj razini.	4,24	0,84

Rezultati - Percepcija predstavnika hotelskih poduzeća o održivom razvoju turizma

U istraživanju su sudjelovali predstavnici turističkih kompanija:

- ✓ Valamar Riviera d.d.
- ✓ Arena Hospitality Group d.d.
- ✓ Maistra d.d.

Ispitanici smatraju iznimno važnim održivi razvoj turizma (prosječna ocjena=4,75; SD=0,50), a što se tiče njihovih djelatnika, tvrde da su djelatnici upoznati s konceptom održivog razvoja turizma (prosječna ocjena=4,00; SD=0,82) i da provode edukacije za djelatnike o održivom turizmu.

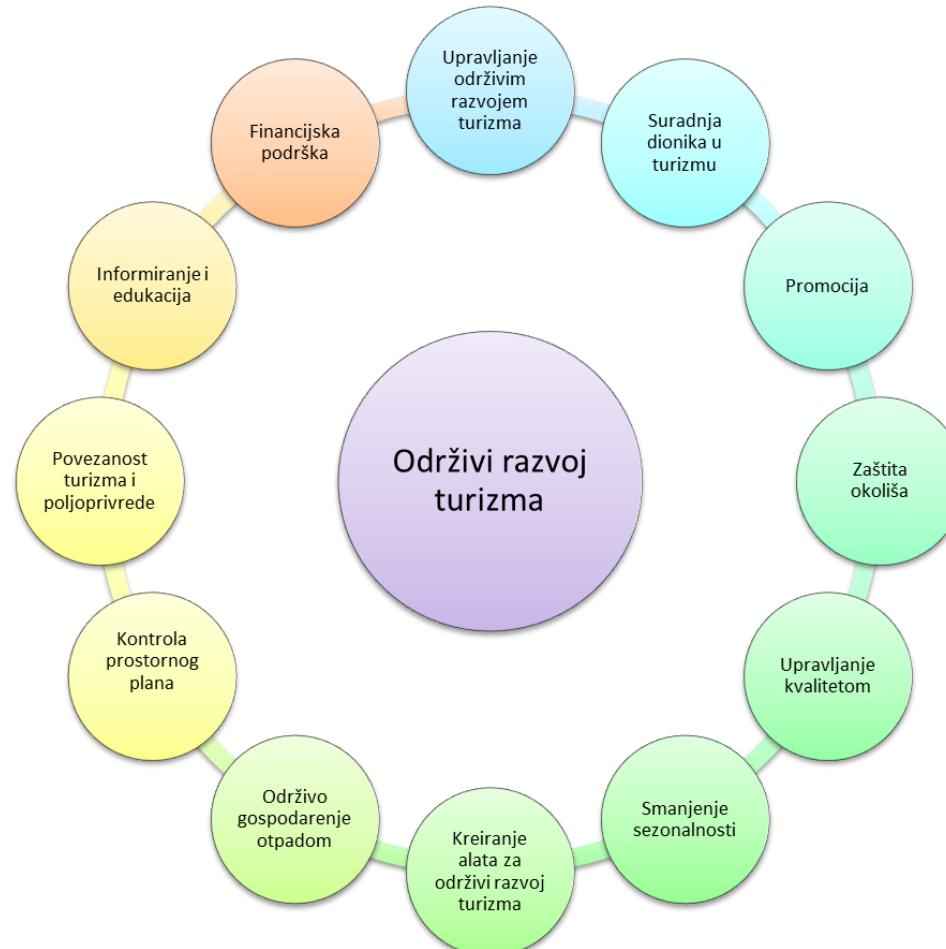
→ Prednosti održivog razvoja turizma:

- održivi razvoj je preduvjet dugoročnog uspješnog poslovanja;
- očuvanje okoliša kao ključnog resursa i preduvjet sve većeg očekivanja od strane gostiju;
- očuvanje i valorizacija prirodnih i kulturnih dobara;
- korištenje lokalnih proizvoda;
- lokalno zapošljavanje;
- zadovoljna lokalna zajednica = destinacija vrijedna dolaska;
- ušteda na energentima;
- marketinška vrijednost; te
- očuvanje destinacije.

→ Nedostaci održivog razvoja turizma:

- poskupljenje;
- brzina povrata ulaganja u određene nove tehnologije;
- relativno niska svijest o važnosti održivog turizma u široj zajednici.

Sugestije dionika za daljnji održivi razvoj turizma u Istarskoj županiji

Preporuke za daljnji održivi razvoj turizma

- ✓ Kreirati sustav baze podataka na razini Županije za prikupljanje informacija o održivom turizmu na godišnjoj razini od javnog i privatnog sektora te koji se projekti provode u navedenom smjeru.
- ✓ Poboljšati suradnju i komunikaciju te koordinaciju javnog i privatnog sektora u turizmu radi postizanja održivog razvoja turizma.
- ✓ Povećanje edukacija dionika u turizmu radi poboljšanja znanja o konceptu održivog razvoja turizma.
- ✓ Edukacija lokalne zajednice radi osvjećivanja stanovništva o važnosti razvoja održivog turizma u cilju očuvanja prirodne i kulturne baštine te povećanja zadovoljstva.
- ✓ Edukacija posjetitelja i turista radi osvjećivanja važnosti razvoja održivog turizma u cilju očuvanja prirodnih, kulturnih resursa.
- ✓ Formiranje stručnog kadra u turizmu odgovornog za održivi razvoj turizma.
- ✓ Promicanje selektivnih oblika turizma.
- ✓ Uključivanje aspekata održivog turizma u buduće strategije na lokalnoj i regionalnoj razini.
- ✓ Pružanje podrške inovacijama i projektima usmjerenih na održivi razvoj turizma.
- ✓ Povećanje finansijskih sredstava usmjerenih na održivi razvoj turizma.
- ✓ Praćenje trendova i primjera dobre prakse implementiranih u susjednim zemljama i zemljama Mediterana gdje je turizam važna gospodarska aktivnost.

Zaključak

Potrebno je definirati:

- ✓ jasnu viziju i misiju budućeg održivog razvoja turizma,
- ✓ odrediti glavne i specifične ciljeve
- ✓ osmisliti model realizacije projekata za održivi razvoj turizma

Ciljevi:

- ✓ osiguravanje održivosti u destinaciji,
- ✓ kreiranje konkurentske prednosti,
- ✓ očuvanje prirodnih resursa
- ✓ očuvanje autentičnosti destinacije
- ✓ očuvanje kulturne baštine
- ✓ osigurati zadovoljstvo turista i lokalne zajednice

Hvala na pozornosti!

